

DEELNOTA

Wet maatschappelijke ondersteuning
Leidraad werken aan wonen met welzijn en zorg

Deelnota bij WMO-nota 2010-2014
"De kracht van Almere"

Gemeente Almere

Inhoud

Inleiding	3
Welke doelen willen we bereiken?	4
Wie zijn de spelers in dit proces?	5
Wat zijn de succesfactoren in het proces rond WWZ?	6
Welke thema's zijn er in dit proces?	7

Inleiding

Werken aan wonen met welzijn en zorg is een stadsbreed proces. Een proces waarin veel mensen en partijen een rol spelen en een gezamenlijk doel moeten realiseren. In deze WMO nota wordt als doel gesteld dat ouderen en mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk en met behoud van eigen regie kunnen wonen en participeren. De WMO is daarbij een instrument om deze sociale ambities verder vorm te geven en doelstellingen voor wonen, al dan niet met welzijn en zorg in gezamenlijkheid te verwezenlijken.

Welke doelen willen we bereiken?

In ieder stadsdeel zijn wijken of buurten, waarin specifieke doelgroepen, zoals ouderen of mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk en met behoud van eigen regie kunnen wonen en participeren. In de stadsdelen zijn optimale condities geschapen voor wonen met zorg en welzijn. Er is een combinatie van fysieke en sociale maatregelen op het terrein van wonen en woonomgeving, welzijn en welbevinden en zondig passende ondersteuning.

De manier waarop dit in de praktijk wordt uitgewerkt kan per stadsdeel, wijk of buurt variëren. Wat er leeft in een buurt of wijk wordt centraal gesteld bij de gebiedsontwikkeling. Kenmerkend voor Almere is het onderscheid in nieuwe en bestaande stadsdelen, dit vraagt om een specifieke aanpak als het gaat om wonen met welzijn en zorg. Een volledig plan of programma van eisen bruikbaar voor ieder stadsdeel is gezien de lokale omstandigheden dan ook niet vast te stellen. Wel zijn er algemene doelen op het gebied van wonen met welzijn en zorg te benoemen. Deze doelen hebben de volgende kenmerken:

Wonen

In de stadsdelen zijn wijken en buurten waar mensen van verschillende leeftijden en leefstijlen prettig kunnen wonen. De woningvoorraad is geschikt voor en er is een diversiteit aan woningen voor ouderen en voor mensen met een beperking. Aspecten als toe- en doorgankelijkheid van woningen zijn van belang. Mogelijkheden van ontmoeten zijn gekoppeld aan de woningen. In de nabijheid van de woningen zijn winkels en voorzieningen, zoals een supermarkt. Onorthodoxe oplossingen en slimme verbindingen worden gevonden in de samenwerking met andere organisaties binnen de wijk, zoals de eerste lijnsvoorzieningen met kinderopvang, scholen, vrijwilligersorganisaties en de middenstand.

Welzijn

In de woonomgeving bestaat de mogelijkheid op een laagdrempelige manier informatie te krijgen over aspecten van wonen, zorg en welzijn. Er is een informatief en samenhangend overzicht van alle te ondernemen activiteiten zoals sport, ontmoeting en woonmogelijkheden. Ook is er een gemeenschappelijke signalering van problemen en aandachtspunten voor kwetsbare groepen in de buurt en worden kansen die zich voordoen om problemen te voorkomen of te verhelpen actief opgepakt.

Afhankelijk van de kenmerken van het stadsdeel, wijk of buurt en van de oudere bewoners en mensen met een beperking zijn in de nabijheid van de woningen passende welzijnsvoorzieningen aanwezig, of goed bereikbaar. Er zijn mogelijkheden voor ontmoeting en participatie, gebaseerd op de uitgangspunten van eigen kracht, kracht van de omgeving en passende ondersteuning waar nodig. Om die reden zijn er allerlei activiteiten en initiatieven, bijvoorbeeld het gebruik van maaltijden in combinatie met ontmoeting en participatie.

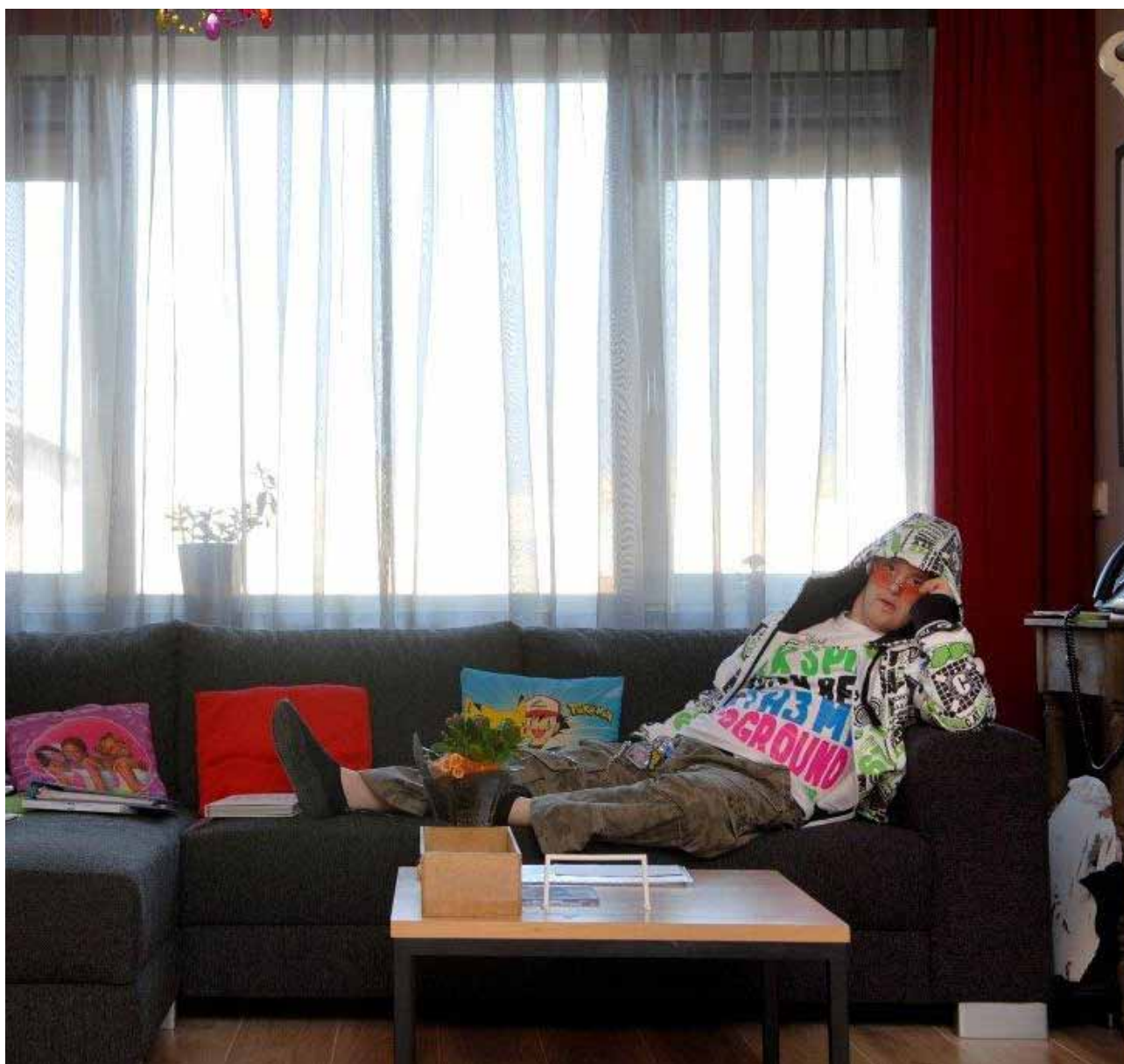
Zorg

Wat betreft zorg kan gedacht worden aan mogelijkheden van domotica waardoor ouderen en mensen met een beperking niet alleen meer zelfstandig maar ook veiliger kunnen wonen. De woonomgeving is uitnodigend om erop uit te gaan en te participeren: geen fysieke obstakels, een sociaal veilige omgeving en een voldoende toe- en doorgankelijke omgeving. Per stadsdeel is op basis van bevolkingsprognoses geïnventariseerd wat de behoefte is aan intramurale en semi-murale voorzieningen voor diverse doelgroepen, bijvoorbeeld mensen met dementie en/of met ernstige lichamelijke beperkingen. Ook hierbij is er sprake van diversiteit: van zorg aan huis, kleinschalige woonvormen voor complexe zorgvragen tot complexe verpleeghuiszorg. Als er sprake is van gespecialiseerde zorg en/of voorzieningen voor specifieke doelgroepen, dan worden deze stadsbreed gepland en gerealiseerd.

Wie zijn de spelers in dit proces?

Om de doelstelling voor wonen met welzijn en zorg te kunnen bereiken is samenwerking noodzakelijk tussen burgers, woningbouwcorporaties, organisaties voor zorg en welzijn, zorgverzekeraar, vrijwilligersorganisaties, mantelzorgers, middenstand, WMO raad, gemeente, etc. Door samen op te trekken kunnen woningen, zorgverlening en activiteiten in de wijk beter op de behoeften en participatiemogelijkheden van ouderen en mensen met een beperking worden afgestemd. Wensen van bewoners en eigen initiatief, dus ook van ouderen en mensen met een beperking, hebben daarin een belangrijke plaats.

Ook de diverse diensten en afdelingen binnen de gemeente moeten intensief samenwerken om de doelstellingen rond wonen, welzijn en zorg te kunnen verwezenlijken. Zowel de Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) als het Programmabureau Stad (PBS) zijn nauwgezet betrokken bij de ontwikkelingen rond wonen met welzijn en zorg. Binnen de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO) is er nauwe samenwerking noodzakelijk met de gebiedsspecialisten, beleidsterreinen zoals maatschappelijke opvang, verslavingszorg en jeugd. Maar ook sport, cultuur, leren en werken en publiekszaken (voorheen sociale zaken) zijn beleidsterreinen die van belang zijn voor het ontwikkelen en uitvoeren van wonen met welzijn en zorg.

Wat zijn succesfactoren in het proces rond Wonen met Welzijn en Zorg?

Regie in samenspraak

Om de doelstelling van wonen met welzijn en zorg te verwezenlijken is er sprake van 'regie in samenspraak'. De gemeente heeft een actieve rol als het gaat om het realiseren van voldoende (woon en/of zorg) voorzieningen. Bij het ontwikkelen van het beleid en het uitvoeren van wonen met welzijn en zorg bevindt de gemeente zich in een netwerk van onafhankelijke actoren. Bij het samenwerken met interne diensten binnen de gemeente en externe partijen is het goed om te realiseren dat er sprake is van wederzijdse afhankelijkheid. Rekening houden met elkaars belangen en deskundigheid komt het uiteindelijke resultaat ten goede. Iedere partij kent zijn rol en neemt hiervoor de verantwoording. Wie de regierol heeft ten aanzien van onderdelen in beleid en uitvoering is afhankelijk van de fase in het proces van beleid maken en uitvoering en de verantwoording die partijen hierin hebben. Als het bijvoorbeeld gaat om aanpasbaar bouwen heeft DSO meer een regierol, terwijl DMO meer een rol heeft van trendwatcher. De regierol omvat vijf activiteiten, aangeduid als de 5 S-en: stimuleren, situeren, steun creëren, structureren en sturen. Afhankelijk van de fase in het proces staan één of meer activiteiten op de voorgrond.

Rol Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling ten aanzien van wonen met welzijn en zorg

Wat betreft wonen met welzijn en zorg kent het beleid vanuit DMO ook meerdere aspecten en rollen. DMO fungeert als een verbindingsofficier in het realiseren van beleid en uitvoering van wonen met welzijn en zorg. Dit verbinden bestaat uit het bij elkaar brengen van partijen als het gaat om nieuw beleid of uitvoering en evaluatie van beleid. Ook het inventariseren welke ontwikkelingen er zijn en bij welke ontwikkelingen kan worden aangesloten. Bijvoorbeeld het Atelier 'Voorzieningenagenda' voor de bestaande stad, stedelijke programmering, de plekkenatlas, etc. DMO heeft de rol van trendwatcher als het gaat om nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wonen. Zoals woonwensen van ouderen en mensen met een beperking nu en in de toekomst. De gevolgen van de vergrijzing. De behoefte aan bepaalde (woon) voorzieningen, zoals een mantelzorgwoning. Eveneens het volgen van de ontwikkelingen en mogelijkheden rond domotica. Als trendwatcher communiceert DMO deze ontwikkelingen met de andere betrokkenen rond wonen met welzijn en zorg als mogelijk onderdeel van beleid en uitvoering. Hetzelfde geldt voor het signaleren en positioneren van knelpunten en lacunes als het gaat om het realiseren van bijvoorbeeld aanpasbare woningen, woon(zorg)initiatieven, voldoende intramurale voorzieningen, knelpunten in toe- en doorgankelijkheid.

Wonen, welzijn en zorg overleg

DMO organiseert een WWZ overleg tussen diverse diensten (DMO, DSO, ROM en PBS). Dit is bedoeld voor afstemming over beleidsontwikkeling en het bespreken van (nieuwe) initiatieven, zoals woonzorginitiatieven en maatschappelijke voorzieningen. Voor DMO geldt dat we (mede) verantwoordelijk zijn voor een goede en evenwichtige spreiding van diverse voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. DMO beleidsmedewerkers beoordelen mede welke voorzieningen wenselijk en noodzakelijk zijn. De WMO coalitie gaat ook een rol vervullen in het mede beoordelen van wenselijkheid van initiatieven, als het gaat om eigen kracht, kracht van de omgeving en de behoefte aan een initiatief in Almere. De gebiedsspecialisten van DMO kunnen op basis van hun kennis van de gebieden advies geven over spreiding en locaties. Tevens analyseren de gebiedsspecialisten de relatie tussen de huidige voorzieningen en de toekomstige vraag uit maatschappelijke, demografische trends in de stadsdelen.

Programmabureau stad is verantwoordelijk voor de inpassing van voorzieningen, verbindingen zoeken, de uitvoering en begeleiding als het gaat om bestaande stad. Voor de nieuwe gebieden ligt deze verantwoording bij de Dienst Stedelijke Ontwikkeling in nauwe samenspraak met de diverse beleidsterreinen van DMO. In overleg met o.a. DMO reserveert DSO locaties in nieuwe gebieden voor wonen, welzijn en zorg, DMO wordt in een vroeg (plan) stadium betrokken. De rol van Ruimtelijke Ordening en Milieubeleid (ROM) hierbij is vooral het leveren van een ruimtelijke input niet alleen op het terrein van planologie maar ook op het terrein van de beleidskaders zoals de bestemmingsplannen, plekkencatalogus, locatiestudies. Hierbij wordt samen met de andere vertegenwoordigde disciplines zoals wonen, grondzaken, DMO, naar een samenhangende lijn gezocht waarbij ROM probeert een inhoudelijke integrator te zijn die niet alleen de ruimtelijke consequenties in beeld brengt maar ook een bijdrage levert aan de bijbehorende inhoudelijke afwegingen. De gemaakte keuzes worden vervolgens breed uitgedragen. Ook worden in het WWZ overleg concrete initiatieven besproken waarbij de input van ROM is om naast de ruimtelijke beleidskaders ook naar nieuwe kansen en mogelijkheden te kijken om e.e.a. te kunnen realiseren. Een voorbeeld daarvan is het initiatief om in het kader van de herziening van bestemmingsplannen te kijken naar verruimingsmogelijkheden in de voorschriften zodat de gewenste maatschappelijke initiatieven zonder al teveel procedures (en de daarbij behorende inspraak en bezwaar trajecten) kunnen worden gerealiseerd. Aangezien de aard van wonen, welzijn en zorg divers is, zal de rol van de gemeente verschillen in het realiseren van woningen en voorzieningen. Er is tweemaal per jaar een overleg met de betrokken bestuurders om de voortgang en de knelpunten bij het realiseren van voornamelijk maatschappelijke voorzieningen te bespreken.

Welke actuele thema's zijn er in dit proces?

Een aantal thema's zijn van belang als het gaat om het realiseren van wonen met welzijn en zorg. De hieronder genoemde ontwikkelingen en trends zijn niet compleet en zijn vanwege de groei van de stad, vragen vanuit de samenleving, landelijke ontwikkelingen etc. aan verandering onderhevig. Deze thema's worden benoemd omdat verdere uitwerking hiervan noodzakelijk is om de doelstellingen van wonen met welzijn en zorg te realiseren. Sommige zijn al genoemd in deze bijlage, vanwege de actualiteit van deze ontwikkelingen worden zij in deze paragraaf nog eens expliciet beschreven.

Scheiden van wonen en zorg

Onderzoek is noodzakelijk naar de gevolgen van het scheiden van wonen en zorg. De verantwoordelijkheid voor de bouw van voornamelijk intramurale voorzieningen wordt steeds meer over gelaten aan de markt, waarbij marktpartijen volledig risicodragend zijn. Onderzocht moet worden welke acties noodzakelijk zijn om aanbieders te verleiden zich in Almere te vestigen.

Verruiming van bestemmingsplanbepalingen

Ook in Almere speelt het probleem dat woonzorg initiatieven vaak met lange procedures in bestaande woonhuizen zijn onder te brengen. Er is sprake van strijdigheid met bestemmingsplannen (de initiatieven worden niet tot "wonen" gerekend, maar als "zorg"). Dit maakt realisatie vaak een lang en moeizaam traject en lijkt haaks te staan op het beleid zolang mogelijk zelfstandig wonen. Het is wenselijk de bestemmingsplanbepalingen te verruimen zodat deze woon/zorg initiatieven sneller en eenvoudiger in woonwijken kunnen worden ingepast. De uitkomsten van het onderzoek naar deze problematiek kan meegenomen worden in de lopende actualisatie van bestemmingsplannen.

WMO coalitie

Initiatiefnemers voor woon/zorginitiatieven benaderen o.a. de gemeente voor een locatie, ondersteuning, advies en medewerking bij het realiseren van een initiatief. De WMO coalitie zal betrokken worden bij de beoordeling van de wenselijkheid van de betreffende initiatieven in het kader van het WMO beleid en de behoefte aan een voorziening.

Toegankelijkheid en doorgankelijkheid

De toe- en doorgankelijkheid van de openbare ruimte en openbare gebouwen is een belangrijk aspect als het gaat om participatie van mensen met een beperking. Onderzoek en afspraken zijn nodig ten aanzien van nieuwbouw, nieuw te ontwikkelen gebieden, beheer, informatievoorziening (hoe toegankelijk is een locatie of gebouw). Van belang is daarbij de positionering van mensen met een beperking en belangenbehartigers bij de planontwikkeling van gebouwen en gebieden, de realisatie hiervan en de toetsing op toe- en doorgankelijkheid.

(Woon) voorzieningen voor mantelzorg

Leven er vragen naar (tijdelijke) woonruimte voor mantelzorg bij een bestaande woning? En zo ja, op welke wijze kan en wil de gemeente ruimte creëren om deze tijdelijke woonvoorzieningen te realiseren, toe te kennen en te beheren?

Samenwerking ServicepuntZ

Er zijn verdere werkafspraken noodzakelijk tussen ServicepuntZ, DSO, DMO en corporaties als het gaat om woningaanpassingen, de verdeling en het labelen van (aangepaste) woningen. Het moet duidelijk worden wie de eigenaar is van het gegevensbestand van aangepaste woningen en om welke aanpassingen het gaat. Vanuit de aanvragen en de toewijzing van woningaanpassingen is er bij het ServicepuntZ veel expertise in de knelpunten bij het wonen en het gebruik van de openbare ruimte, verkeer en vervoer. Deze expertise dient betrokken te worden bij ontwikkeling en uitvoering van beleid rond wonen en participeren.

Gemeente Almere

